

14. 4. 2004

ID: 25069

Přeměna trestu obecně prospěšných prací

Pouhá skutečnost, že obviněný za téměř jeden rok poté, co byl nařízen výkon trestu obecně prospěšných prací, a on z něj dosud nic nevykonal, bez zjištění existence zákonných podmínek pro přeměnu trestu dle § 45a odst. 4 tr. zák., nemůže bez dalšího odůvodňovat aplikaci tohoto zákonného ustanovení.

Pouhá skutečnost, že obviněný za téměř jeden rok poté, co byl nařízen výkon trestu obecně prospěšných prací, a on z něj dosud nic nevykonal, bez zjištění existence zákonných podmínek pro přeměnu trestu dle § 45a odst. 4 tr. zák., nemůže bez dalšího odůvodňovat aplikaci tohoto zákonného ustanovení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 6/2003, ze dne 20.2.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného P. Z., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 9 To 278/2002, a podle § 268 odst. 2 tr. ř., § 269 odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 9 To 278/2000, byl porušen zákon v ustanoveních §147 odst. 1 a 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., a v řízení, které mu předcházelo v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a § 45a odst. 4 tr. zák. v neprospěch obviněného P. Z. Nejvyšší soud České republiky napadené usnesení zrušil a zrušil také usnesení Okresního soudu v Rakovníku ze dne 10. 5. 2002, sp. zn. 2 T 100/2000, jakož i všechna další rozhodnutí, jež na obě zrušená usnesení obsahově navazují, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Rakovníku rozsudkem ze dne 4. 5. 2001, sp. zn. 2 T 100/2000, uznal P. Z. vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 2 tr. zák. za což mu uložil podle § 248 odst. 2 tr. zák. za použití § 45 odst. 1 a 45a odst. 1 tr. zák. trest obecně prospěšných prací ve výměře 350 hodin. Současně obviněnému uložil, aby hradil škodu způsobenou trestnou činností. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázal obviněného k povinnosti uhradit poškozené společnosti E. L. Č. B., škodu ve výši 76 000,- Kč. Rozsudek nabyl právní moci dne 5. 6. 2001.

Usnesením téhož soudu ze dne 22. 8. 2001, sp. zn. 2 T 100/2000, byl podle § 336 odst. 2 tr. ř. nařízen výkon trestu obecně prospěšných prací, když byl určen druh a místo výkonu prací. Obviněnému bylo uloženo vykonat trest obecně prospěšných prací kopáčskými a zednickými pracemi v katastru obce V. Ch. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 22. 8. 2001.

Okresní soud v Rakovníku rozhodl usnesením ze dne 10. 5. 2002, sp. zn. 2 T 100/2000, podle § 45a odst. 4 tr. zák. za použití § 340b odst. 1 tr. ř. tak, že obviněnému nevykonaný trest obecně

prospěšných prací ve výměře 350 hodin přeměnil v nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 175 dnů. Podle § 45a odst. 4 a § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařadil obviněného pro výkon trestu do věznice s dozorem.

Obviněný P. Z. podal proti tomuto usnesení stížnost, o níž rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 9 To 278/2002 tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl.

Proti výše citovanému usnesení Krajského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného P. Z. Napadenému rozhodnutí vytýká, že jím byl v neprospěch obviněného porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5 tr. ř. a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Ministr spravedlnosti poukázal na skutečnost, že ač obviněný P. Z. v podané stížnosti proti usnesení Okresního soudu v Rakovníku ze dne 10. 5. 2002, sp. zn. 2 T 100/2000, uvedl, že začal vykonávat trest obecně prospěšných prací a v průběhu řízení o opravném prostředku je schopen doložit, že již většinu hodin odpracoval, Krajský soud v Praze, aniž jakkoli správnost těchto námitek prověřoval, v neveřejném zasedání dne 24. 7. 2002 stížnost obviněného jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl. V důsledku toho je však napadené usnesení v rozporu s ustanovením § 45a odst. 4 tr. zák., protože bylo vydáno přesto, že odsouzený v době jeho vydání měl vykonánu převážnou část uloženého trestu obecně prospěšných prací a byl reálný předpoklad, že tento trest vykoná celý v zákonné lhůtě jednoho roku ode dne jeho nařízení. Zpráva Obecního úřadu V. Ch. ze dne 23. 8. 2002 dokládá, že obviněný P. Z. s výkonem uloženého trestu započal dne 24. 5. 2002 a ukončil jej 28. 7. 2002.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhnul, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon v namítaném rozsahu v neprospěch obviněného, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. toto usnesení zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení, napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

Pokud byl obviněnému P. Z. uložen trest obecně prospěšných prací ve výměře 350 hodin, měl podle obecného ustanovení § 45a odst. 3 tr. zák. povinnost vykonat tyto práce osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku, ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu, konkrétně pak podle usnesení Okresního soudu v Rakovníku ze dne 22. 8. 2001, sp. zn. 2 T 100/2000, které nabylo právní moci téhož dne, měl již povinnost specifikována tak, že bude konat kopáčské a zednické práce v katastru obce V. Ch. V citovaném usnesení byl výslovně poučen o tom, že doba pro výkon těchto prací končí dnem 22. 8. 2002. Okresní soud v Rakovníku obdržel dne 12. 10. 2001 zprávu starosty obce V. Ch., z níž zjistil, že obviněný dosud s výkonem trestu obecně prospěšných prací nezapočal. Obviněný byl poté předvolán k pracovníku P. a m. s. ČR, středisko R., kde dne 13. 11. 2001 podal vysvětlení, proč dosud s výkonem nezačal a jaké překážky mu v tom dosud bránily. Okresní soud poté činil znovu dotazy na průběh výkonu nařízeného trestu obecně prospěšných prací, a zjistil ze sdělení starosty obce z dat 18. 1. 2002 a 18. 3. 2002, že stav oproti zprávě ze dne 13. 11.

2001 zůstal nezměněn. Toto zjištění bylo pro okresní soud podnětem k postupu podle § 45a odst. 4 tr. zák., kdy ve veřejném zasedání dne 10. 5. 2002 přeměnil nevykonaný trest obecně prospěšných prací ve výměře 350 hodin v nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 175 dnů.

Citované zákonné ustanovení sice uvedený postup umožňuje, avšak pouze za podmínek, kdy soud zjistí, že pachatel buď nevedl v době od odsouzení do skončení trestu obecně prospěšných prací řádný život, nebo zaviněně nevykonával ve stanovené době uložený trest. Pro ani jednu ze zákonných variant však neměl okresní soud dostatečná skutková zjištění, která by mohla jeho procesní postup odůvodnit. Především z obsahu spisu není zřejmé, že by okresní soud vyžádal zprávu obecního úřadu z místa trvalého bydliště obviněného o jeho chování, případně měl k dispozici jeho aktualizovaný opis rejstříku trestů, z nichž by mohl zjistit, že obviněný nevede řádný život, např. proto, že by se ve sledovaném období dopustil přestupku či nové trestné činnosti, případně měl jiné poznatky o chování obviněného, které by úvahu o nikoli řádně vedeném životě odůvodňovaly. Pokud jde o druhou možnost pro přeměnu nevykonaného trestu obecně prospěšných prací, jíž je zaviněně nevykonání trestu ve stanovené době, ani v tomto směru neměl okresní soud pro své rozhodnutí oporu v provedených důkazech. Okresní soud obviněného u veřejného zasedání nevyslechl k okolnosti, proč dosud nevykonával nic z uloženého trestu obecně prospěšných prací, nevyžádal ani aktuální zprávu probačního úředníka k těmto skutečnostem. Písemné usnesení okresního soudu ostatně zcela postrádá tu část odůvodnění, v níž by okresní soud vysvětlil, který z obou zákonných důvodů či kombinace jich obou jej vedla k rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud je toho názoru, že již okresní soud neměl zákonný důvod pro postup podle § 45a odst. 4 tr. zák. v situaci, kdy neměl objasněnu ani jednu ze dvou zákonných okolností pro možnou přeměnu trestu.

Pouhá skutečnost, že devět měsíců poté, co byl nařízen výkon trestu obecně prospěšných prací, a obviněný z něj dosud nic nevykonával, bez zjištění existence zákonných podmínek pro přeměnu trestu dle § 45a odst. 4 tr. zák., nemůže bez dalšího odůvodňovat aplikaci tohoto zákonného ustanovení. V takovéto situaci by nebyla respektována objektivní zákonná roční lhůta, která je obviněnému pro výkon trestu obecně prospěšných prací ustanovením § 45a odst. 3 tr. zák. zaručena, jíž nemůže soud bez zjištění některého z oněch dvou citovaných zákonných důvodů dle vlastní úvahy zkrátit.

Krajský soud v Praze nedostal své zákonné povinnosti, uvedené v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř., jež mu ukládá při rozhodování o stížnosti přezkoumat správnost všech výroků, proti nimž stěžovatel může podal stížnost, jakož i řízení, napadenému usnesení předcházející. Pokud by důsledně postupoval v intencích tohoto zákonného ustanovení, musel by přezkoumat zda napadené usnesení vyhovuje požadavku zákonnosti, a přezkoumat je tak po právní stránce, stejně tak zda jeho odůvodněnost se týká otázek skutkových, tedy zda se závěry vyjádřené v jeho výroci opírají v souladu s procením způsobem zjištěnými skutečnostmi o řádně opatřené, provedené a zhodnocené důkazy. Nadto je primární povinností stížnostního orgánu zabývat se a vypořádat se se stížnostními námitkami, což se v daném případě nestalo.

Krajský soud v Praze spatřuje důvod pro přeměnu nevykonaného trestu obecně prospěšných prací v nepodmíněný trest odnětí svobody ve faktu, že ještě v době rozhodování okresního soudu, tj. v květnu 2002, nevykonával dosud obviněný nic z uloženého trestu, z čehož dovozuje, že obviněný svévolně oddaluje výkon trestu, a proto pokládá za nezpochybnitelné, že obviněný nebude moci vykonat trest ve lhůtě stanovené § 45a odst. 3 tr. zák. Je třeba konstatovat, že tento závěr krajského soudu je jeho pouhou úvahou o reálnosti dodržení roční lhůty pro výkon prací obviněným, avšak konkrétní stížnostní námitkou obviněného, že v době rozhodování odvolacího soudu bude moci

doložit, že většinu hodin již odpracoval, se krajský soud vůbec nezabýval a nikterak ji neprověřoval. Nadto ani stížnostní soud v odůvodnění svého rozhodnutí neuvedl, kterou ze dvou zákonem stanovených podmínek pro přeměnu trestu podle § 45a odst. 3 tr. zák. má za prokázánu a naplněnu, zda již na samotný fakt, že po dobu devíti měsíců nezačal s výkonem trestu obecně prospěšných prací, je možno nahlížet tak, že obviněný nevedl řádný život. Z potvrzení starosty obce V. Ch. ze dne 23. 8. 2002 pak vyplývá, že obviněný započal s výkonem trestu obecně prospěšných prací dne 24. 5. 2002, přičemž k datu konání veřejného zasedání soudu II. stupně měl odpracováno 298 hodin. K datu 28. 7. 2002 pak odpracoval celkově 351 hodin. Veškeré práce odpracoval na opravě hřbitovní kamenné zdi s velkou odborností a ve výborné kvalitě, jak tato písemná zpráva potvrzuje.

Je tedy zřejmé, že krajský soud při existenci těchto zjištění nesprávně užil ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., když podanou stížnost obviněného jako nedůvodnou zamítl. Naopak nastolil stav, který by ve svých důsledcích znamenal, že odsouzený by uložený trest vykonal dvakrát, a to jak výkonem trestu obecně prospěšných prací fakticky, tak přeměněným trestem odnětí svobody

Z uvedených důvodů proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 9 To 278/2002, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., a v řízení, které mu předcházelo v ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. a § 45a odst. 4 tr. zák. v neprospěch obviněného P. Z. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, taktéž i rozhodnutí Okresního soudu v Rakovníku ze dne 10. 5. 2002, sp. zn. 2 T 100/2000, jakož i všechna další rozhodnutí, jež na obě usnesení obsahově navazovala, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Další opatření již Nejvyšší soud nečinil, neboť vzhledem k argumentaci výše uvedené a znění § 45a odst. 5 tr. zák. je zřejmé, že vykonáním trestu obecně prospěšných prací se na obviněného hledí, jako by nebyl odsouzen.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)